

Krnovo Green Energy d.o.o. – Podgorica

Projekat Vetroelektrana Krnovo

Informativni Letak
Jul 2013

Krnovo Green Energy (KGE) planira da izgradi vetroelektranu (Projekat) u regiji Krnovo na teritorijama tri opštine, Nikšić, Šavnik i Plužine. Projekat će takođe uključiti izgradnju dva nadzemna dalekovoda i dve nove trafostanice. Planirano je da se sa projektom izgradnje započne u aprilu 2014 i završi u novembru 2015 godine. Ovaj letak ima za cilj da predstavi glavne elemente Projekta, njegove ključne pozitivne i negativne uticaje i mere koje će biti preduzete da bi se izbegli negativni i unapredili pozitivni uticaji. Letak Vam takođe daje priliku da se izjasnite o predloženom Projektu, bilo putem interneta ili dostavljanjem formulara koji se nalazi na kraju ovog letka.

Zašto je Potrebna Vetroelektrana?

- **Povećanje snabdevenosti električnom energijom iz obnovljivih izvora energije** i smanjenje proizvodnje električne energije iz postrojenja koja koriste ugalj i druga fosilna goriva, u cilju smanjenja emisije štetnih gasova, kao što je emisija CO₂, zagađivača vazduha i sličnih negativnih faktora koji izazivaju klimatske promene,
- **Obezbeđivanje pouzdanog i sigurnog snabdevanja električnom energijom u Crnoj Gori**
- **Mogućnost zapošljavanja u toku faza izgradnje, rada i održavanja vetroelektrane.**

Za Projekat je izrađena Procena uticaja na životnu sredinu (PUŽS) sa ciljem da se procene koristi i negativni uticaji i da se identifikuju mere ublažavanja i upravljanja potencijalnim negativnim uticajima. PUŽS je odobrena u septembru 2012 od strane nadležnih institucija Vlade Republike Crne Gore. Takođe je izrađen i preliminarni Akcioni plan za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja (Akcioni plan), koji nabraja aktivnosti koje će KGE da sprovede sa ciljem da se izbegnu i umanje negativni uticaji i da se povećaju koristi od Projekta.

U cilju upravljanja ekološkim i socijalnim uticajima izazvanih izgradnjom, radom i održavanjem Projekta, KGE će pripremiti Plan nadzora i upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima.

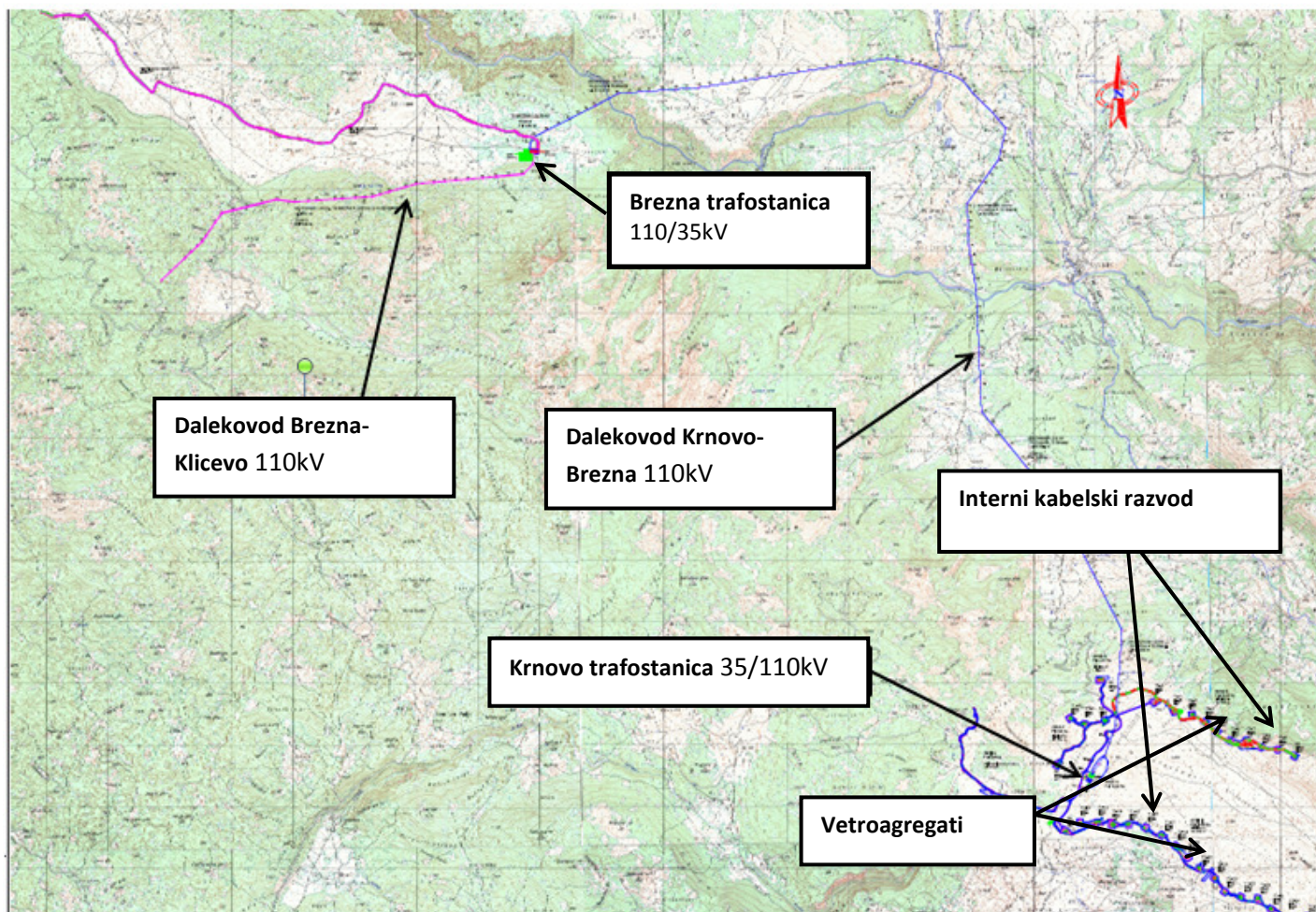
Ovaj Plan će da definiše mere koje je neophodno preduzeti radi smanjenja negativnih uticaja i povećanja pozitivnih uticaja Projekta. Takođe će precizirati odgovornosti za sprovođenje nadzora i za upravljanje svakom identifikovanim merom. Plan će biti usklađen sa zakonima Crne Gore kao i sa najboljom međunarodnom praksom.

Definisanje Projekta

Izlazna snaga vetroelektrane će biti 72MW. Projekat uključuje izgradnju i puštanje u rad:

- 26 vetroagregata, svaki visine oko 130 metara
- Interni podzemni kablanski razvod naponskog nivoa 33 kV, koji će biti izgrađen na području vetroelektrane
- Dalekovoda 110kV duzine 20 km koji povezuje trafostanicu Krново na trafostanicu u Brezni
- 110/35kV trafostanicu u Brezni
- Dalekovod 110kV duzine 6.85 km koji povezuje trafostanicu u Brezni sa postojećim nadzemnim dalekovodom između Brezne i Nikšića (dalekovod Brezna – Klicevo dalekovod)

Okvirna lokacija Projekta je prikazana na mapi ispod.

Trafostanica Brezna će biti izgrađena sa mogućnošću naknadnog povećanja do 400kV. Ovo se uklapa u predloženi koridor dalekovoda od 400 kV koji će povezati Crnu Goru sa drugim evropskim državama. Lokacija ove trafostanice je predložena od strane Crnogorskog elektroenergetskog sistema – CGES sa namerom da se izbegnu naseljena područja i minimiziraju uticaji na lokalne zajednice.

U blizini planirane lokacije vetroelektrane postoje kuće i drugi objekti, ali oni nisu stalno nastanjeni, već se koriste kao vikendice ili katuni tokom letnjih meseci. Najbliže selo je Gvozd na 2.3 km od prvog vetroagregata, dok je Šavnik udaljen 6.5 km na sever. Dalekovod prolazi pored nekoliko sela; šest kuća je udaljeno do 200 m od koridora, a najbliža je udaljena samo 88 m. Minimalna dozvoljena udaljenost od koridora je 60 m. Nema kuća u blizini trafostanice Krnovo niti u blizini trafostanice Brezna.

Uticaji i Mere Njihovog Ublažavanja

Od KGE se zahteva da ispuni sve nacionalne standarde u vezi sa zaštitom životne sredine i radnim uslovima, kao i da primeni zahteve najbolje prakse koji su definisani socijalnim i politikama zaštite životne sredine Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), koja razmatra finansiranje projekta.

Glavni uticaji i povezane mere ublažavanja u toku izgradnje:

Potencijalni značajni pozitivni uticaji tokom izgradnje:

- Mogućnost otvaranja privremenih radnih mesta tokom izgradnje; lokalna radna snaga će biti zaposlena u najvećoj mogućoj meri (očekuje se da će 80% radne snage biti lokalni radnici)

Potencijalni značajni negativni uticaji u toku izgradnje:

- Višak materijala koji je rezultat građevinskih aktivnosti će se ponovo koristiti za izgradnju potrebne infrastrukture i za površinsku rekonstrukciju.
- Transport vetroagregata na gradilište može izazvati poremećaj u saobraćaju i može da ometa lokalne učesnike u saobraćaju – vetroagregati će biti prevoženi noću kako bi se izbegao negativan uticaj na odvijanje saobraćaja. Kretanje teških transportnih sredstava će biti ograničeno na lokalne puteve, tako da bi njihov uticaj na životnu sredinu trebalo da bude minimalan.
- Postoji potencijalna opasnost od šumskih požara jer će biti posečena stabla kako bi se izgradio dalekovod. DV 110kV VP Krnovo TS 400/110kV Brezna prolazi kroz šumske predele u dužini od oko 15% od dužine trase, a DV 110kV od TS 400/110kV Brezna do

postojećeg DV110kV Nikšić- Brezna prolazi kroz terene pod šumom u dužini od oko 90% od dužine trase (ukupno oko 19 km). Ovo zemljište pod šumom se ne smatra vrednim niti se koristi u komercijalne svrhe. Ovim rizikom će se upravljati tako što će se sa koridora počistiti balvani i sav drveni otpad. Drveće koje će biti posečeno na zemljištu u državnom vlasništvu će biti dato na čuvanje opštinama, koje će ga kasnije podeliti stanovnicima kao drvo za ogrev. Takođe, biće očuvano dovoljno šume da se obezbedi snabdevanje ogrevom i u narednim periodima, na isti način na koji se to i sada radi.

- Građevinski radovi će dovesti do delimičnog smanjenja vegetacije, ali će biti učinjeni napori, koliko god je to moguće, kako bi se takva situacija izbegla tako što će građevinski radovi biti ograničeni na unapred definisana područja i tako što će vegetacija biti obnovljena odmah nakon završetka radova. Osnovni građevinski radovi će biti završeni pre reproduktivne sezone za ptice, pa neće ometati pravljenje gnezda u ovim oblastima. Tokom izgradnje će se odvijati kontinuirana komunikacija između predstavnika Projekta i lokalnih predstavnika zaduženih za očuvanje prirode.
- Oko 0.5km² zemljišta u privatnom vlasništvu će biti ekspropisano od strane Vlade Crne Gore (a finansirano od strane KGE) i KGE-u će biti dodeljeno pravo da koristi zemljište. Ukupan broj privatnih parcela obuhvaćenih Projektom je 420, dok je broj njihovih vlasnika 360. Vlasnici ovih parcela će biti u potpunosti obeštećeni od strane Vlade Crne Gore, sredstvima koje je obezbedio KGE.
- Projekat će morati da otkupi dva nenaseljena objekta, jer se nalaze u blizini (do 250m) vetroagregata, te će biti pod uticajem buke i efekta trepćeće sene i odsjaja. Vlasnici oba objekata ce biti obeštećeni u potpunosti.
- Tokom faze izgradnje, podizvođači će obezbediti čuvare i zaštitnu ogradu, kako bi se ograničio pristup lokalnom stanovništvu na bilo koje područje koje se smatra opasnim ili rizičnim.

Glavni uticaji i mere ublažavanja tokom operativne faze

Mogući značajni pozitivni uticaji tokom faze rada:

- Krново Vetroelektrana je prvi vetropark u Crnoj Gori i doprineće ostvarivanju nacionalnih i međunarodnih ciljeva u vezi sa smanjenjem emisije ugljendioksida.
- Putevi će biti obnovljeni (3.8 km postojećih asfaltnih puteva će biti rekonstruisano a biće izgrađeno 13 km novih puteva) i redovno održavani, pa će lokalne zajednice imati koristi od boljih saobraćajnih veza. Bolji putevi mogu da dovedu do povećanja broja turista i sportskih aktivnosti u području.
- Mogućnost zapošljavanja pet do osam osoba tokom faze rada vetroelektrane. Ovi radnici će biti zaduženi za računovodstvo, prvi nivo održavanja i obezbeđenje lokacije.
- KGE će da razmotri realizaciju programa pomoći lokalnoj zajednici na osnovu povratnih informacija primljenih od lokalnih zajednica.

Mogući negativni uticaji tokom faze rada:

- Zbog građevinskih radova i prevoza komponenti vetrogeneratora neki putevi mogu biti oštećeni. Nakon završetka faze izgradnje, biće popravljeni svi putevi koje su oštetila teška transportna sredstva.
- Rad vetroelektrane može negativno da utiče na ptice i šišmiše. Monitoring ptica i šišmiša će biti uspostavljen tokom faze rada. Ukoliko bude negativnih uticaja KGE će preduzeti odgovarajuće mere za njihovo ublažavanje.
- Ukoliko tokom faze rada vetroagregati budu proizvodili buku iznad dozvoljenog nivoa, vetroturbine će biti privremeno zaustavljene. Monitoring buke će biti sproveden u toku prve godine rada na granicama projektne lokacije i kod najbližih kuća.
- Potencijalni kumulativni uticaji Projekta i drugih razvojnih aktivnosti u području su bili razmatrani, i zaključeno je da neće biti značajnih kumulativnih uticaja.

Javne Rasprave i Kontakti

Plan uključivanja zainteresovanih strana (PUZS) je pripremljen za ovaj projekat. Planom su identifikovane ključne zainteresovane strane i osigurano je da one budu obavешtene o Projektu, kao i o svim potencijalnim pozitivnim i negativnim uticajima Projekta. PUZS takođe sumira prethodne aktivnosti uključivanja zainteresovanih strana i pruža formalni žalbeni mehanizam kojeg će zainteresovane grupe koristiti prilikom podnošenja žalbi, prigovora, problema, upita i komentara.

Ukoliko dođe do promene postojećih, ili pojave novih aktivnosti koje se tiču zainteresovanih strana, PUZS će biti ažuriran i redovno pregledan. PUZS uključuje sledeće:

- Javne rasprave i objavljivanje informacija u skladu sa zakonima Crne Gore i zahtevima EBRD
- Identifikacija zainteresovanih strana, kao i strana koje su pogođene Projektom
- Pregled dosadašnjih aktivnosti uključivanja zainteresovanih strana
- Program uključivanja zainteresovanih strana, kao i metode i resurse uključivanja
- Žalbeni mehanizam

Zainteresovane strane mogu biti pojedinci ili organizacije koje su neposredno ili posredno pogođene Projektom ili su zainteresovane za Projekat.

Ovaj dokument i PUZS će biti dostupni na web strani EBRD (www.ebrd.com) i na web strani KGE-a (www.krново-ge.com), kao i na sledećim lokacijama:

- Krново Green Energy (kancelarija u Podgorici), Svetozara Markovića 3, Podgorica
- EBRD Crna Gora: T.C. Palada, Serdara Jola Piletica bb, 81000 Podgorica
- EBRD London (UK): One Exchange Square, London EC2A 2JN, United Kingdom

Prilikom pripremanja finalnih dokumenata i planova biće u obzir uzeti svi komentari. Svi komentari će takođe biti uzeti u obzir i od strane EBRD prilikom odlučivanja o dodeli finansijskih sredstava za realizaciju Projekta. Svi komentari i upiti treba da budu poslani na sledeću adresu:

Krešimir Čondić,
Rukovodilac Projekta, Ivicom Holding
Adresa: Wiedner Hauptstrasse 76/2/1, 1040 Vienna, Austria
Email: k.condic@ivicom.at

U nastavku letka se nalazi Obrazac za žalbe odn. povratne informacije i može da bude korišten u bilo koje vreme, uključujući i faze izgradnje i rada.

Obrazac za Žalbe ili Povratne Informacije

Možete koristiti ovaj obrazac ukoliko imate bilo kakve komentare, pritužbe ili žalbe u vezi sa Projektom. Obrazac može biti poslat na adresu koja je navedena ispod. Ovaj obrazac je takođe dostupan na web stranici kompanije www.krnovo-ge.com.

Puno ime i prezime	☐ Želim da uputim žalbu anonimno ☐ Zahtevam da moj identitet ne bude otkriven bez mog pristanka	
Kontakt detalji <i>Molimo Vas da upišete kontakt na koji želite da primite odgovor (tj. poštanska adresa, telefon ili elektronska adresa)</i>	Poštanska adresa: Telefon: E-mail:	
Željeni jezik (molimo da označite)	crnogorski ☐ srpski ☐ drugi ☐	hrvatski ☐ engleski ☐
Opis ili informacija o žalbi (Šta se dogodilo? Gde se dogodilo? Kome se dogodilo? Koja je posledica problema?):		
Datum informacije/žalbe		
Datum jednokratnog događaja/žalbe (ako je primenjivo)		
Nije jednokratni događaj? Koliko se puta dogodilo?		
Da li se još uvijek događa? D / N (zaokružite)		
Kako biste Vi želeli da se pristupi ovom problemu?		
Potpis.....Datum.....		
Molimo Vas da obrazac pošaljete na adresu: Krnovo Green Energy, Svetozara Markovića 3, Podgorica		
(Popunjava služba) Referentni broj:		